

TETOVAŽA I PIRSING MEĐU SREDNJOŠKOLCIMA U BEOGRADU

Boris Kordić¹
Lepa Babić²

UDK: 613.956:616.5-003.6(497.11)

1. Fakultet bezbednosti, Univerzitet u Beogradu, Beograd, Srbija
2. Poslovni fakultet, Univerzitet Singidunum, Beograd, Srbija

UVOD

Tetovaža i pirsing predstavljaju oblike ukrašavanja tela. Tetovaža je oslikavanje delova tela a pirsing ugradnja minduša na razne delove tela. Klasična tetovaža podrazumeva ubrizgavanje boje u kožu čime se telo trajno oslikava. Pored toga postoje i privremene tetovaže. Pirsing koji je povezan sa ugradnjom minduša u uvo predstavlja uobičajen oblik ukrašavanja žena. Međutim, u pravom značenju pirsing podrazumeva ugradnju minduša na razne delove tela kao što su jezik, obrve, nos, usne, pupak, bradavice i slično.

Tetovaža i pirsing imaju dugu istoriju. U drevnim kulturama one su bile sastavni deo rituala i oblik označavanja pojedinaca kroz modifikacije tela. U današnje vreme tetovaže i pirsing su relativno rasprostranjene, a najčešće su sastavni deo određenih subkultura. Za mlade ljude je ka-

Kratak sadržaj

Beograd predstavlja urbanu sredinu, medijski odlično pokrivenu, koja mladima nudi tetovažu i pirsing kao robu za konzumiranje i kroz uzore u ponašanju. S obzirom da se tetovaža i pirsing najčešće povezuju sa određenim subkulturama, kao i da su mladi skloni da grade socijalni identitet kroz pripadnost tim subkulturama, sprovedeno je istraživanje na prigodnom uzorku mladih koji su pohađali treći razred srednje ekonomske škole u Beogradu. Utvrđeno je da više od pola ispitanika prihvata tetovažu i pirsing kao nešto pozitivno, nešto što ima estetsku vrednost i simboličko značenje i rado bi modifikovali svoje telo na taj način.

Ključne reči: tetovaža, pirsing, srednjoškolci u Beogradu,

rakteristično da traže svoj socijalni identitet kroz pripadnost različitim subkulturama. [1]. Prikazivanje, kult tela i estetsko, predstavljaju oblike kreiranja imidža koji su se koristili u drevnim kulturama, a danas se prihvataju kao način iskazivanja pripadnosti određenim subkulturama [2]. Na taj način pojedinac bira svoj životni stil koji mu omogućava ekspresiju osobnosti kroz određene oblike potrošnje. Bira se način odevanja, muzika u kojoj se uživa, oblik plesa kojim se iskazuje uživanje u muzici, mesto izlaska, način hodanja, itd. Kroz različita obeležja mladi grade životni stil kojim osmišljavaju svet oko sebe [3]. I ne samo mladi, već i ljudi svih uzrasta nalaze lično zadovoljstvo i smisao u pripadnosti subkulturama. Na taj način subkultura spašava od društvenog starenja [4], a odraslima nudi alternativu neizbežnoj poziciji u društvu.

Tetovaža se pojavljuje kao oblik označavanja žena u trgovini ljudima [5]. Za razliku od označavanja pripadnosti subkulturi, koja predstavlja sopstveni izbor kojim se osoba opredeljuje za deo socijalnog identiteta, kod žrtava trgovine ljudima tetovaža je čin nasilnog prisvajanja i nametanja uloge eksploatirane žene. S druge strane, postoje stereotipi koji tetovažu i pirsing povezuju sa pojedinim grupama ljudi. U jednom istraživanju sprovedenom na uzorku kojim su obuhvaćeni studenti Univerziteta u Novom Sadu, utvrđeno je da tetovaža i pirsing ulaze u stereotip o studentima akademije umetnosti, a pretpostavlja se da je to zato što se umetnici doživljavaju kao ekstravagantni, ekscentrični i intrigantni [6].

Odlučili smo se da ispitamo kako na tetovažu i pirsing gledaju srednjoškolci iz Beograda. Beograd predstavlja urbanu sredinu i svetsku metropolu koja nudi tetovažu i pirsing kao deo robe na tržištu.

METOD

Obavljeno je pilot istraživanje na pogodnom uzorku. Ispitano je 122 srednjoškolaca (39 mladića i 83 devojke) uzrasta od 17 godina, koji su u momentu testiranja pohađali treći razred Druge ekonomske škole u Beogradu. Ispitanici su popunili upitnik od 76 stavki sastavljen za ovo istraživanje. Svakom učesniku rečeno je da je istraživanje usmereno na otkrivanje njihovog specifičnog odnosa prema tetovaži i pirsingu.

Tvrđnje upitnika formulisane su tako da nedvosmisleno i jednostavno govore o odnosu mladih prema tetovaži i pirsingu, a dodato je desetak pitanja o interesovanjima mladih i načinu na koji provode slobodno vreme. Odgovori uključuju pet

mogućnosti od nimalo se ne slažem do potpuno se slažem. Svi ispitanici su ušli u konačnu analizu.

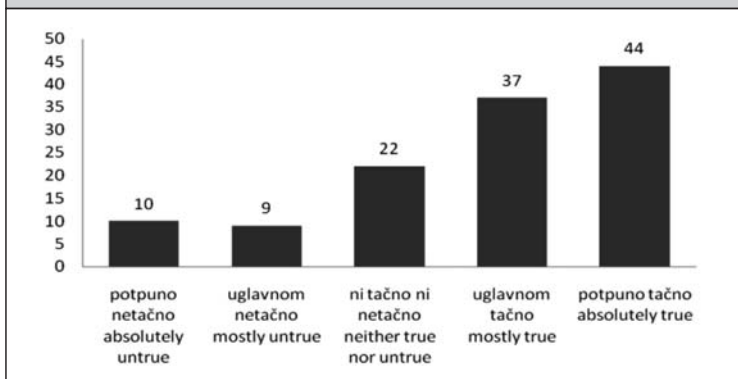
REZULTATI

Prvo ćemo prikazati rezultate koji uopšteno govore o odnosu mladih prema tetovaži, a zatim i prema pirsingu. Veliki procenat ispitanika izjasnio se da voli tetovažu (66,39% čine odgovori „uglavnom tačno“ i „potpuno tačno“), što se jasno vidi iz Grafikona 1. Veći je procenat devojaka koje vole tetovažu od mladića (Tabela 1). Među ispitivanom populacijom, samo jedna devojka je uradila tetovažu, a približno četvrtina mladih planira da je uradi u skorije vreme (Tabela 1). U većoj meri se planira privremena tetovaža za razliku od trajne. Koliki je odnos između ova dva odgovora prikazuje Tabela 2. Nađene su različite kombinacije između odgovora, neki se isključivo opredeljuju za trajnu ili za privremenu tetovažu, a 27,9% mladih opredelilo se i za privremenu i za trajnu tetovažu.

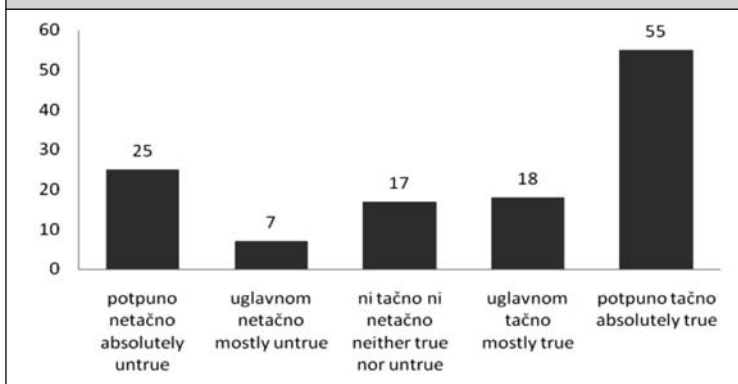
Pirsing je nešto manje popularan od tetovaže i to posebno među mladićima (Tabela 3). Pirsing voli 59,9% ispitanika (Grafikon 2). Veći broj devojaka već ima pirsing (16,9%) za razliku od mladića (12,8%). Takođe, veći broj devojaka planira da uradi pirsing u skorije vreme (24,1%) za razliku od mladića (10,3%).

Neke stavke upitnika formulisane su tako da provere u kojoj meri se ispitanici susreću sa osobama koje imaju tetovažu i/ili pirsing (grafikon 3 i 4). Na osnovu dobijenih odgovora može se steći utisak da ispitanici poznaju dosta osoba sa tetovažom (40,98% ispitanika) i pirsingom (56,56%).

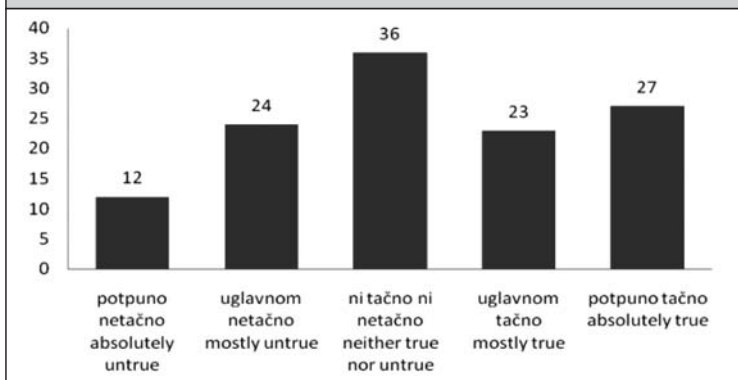
Grafikon 1. Učestalost odgovora na tvrdnju „Volim tetovaže“.
Chart 1. Frequency of response for item „I like tattoo“.

Grafikon 2. Učestalost odgovora na tvrdnju „Volim pirsing“.
Chart 2. Frequency of response for item „I like body piercing“.

Grafikon 3. Odgovori na tvrdnju „Znam za puno osoba sa tetovažom“.
Chart 3. Answers for item „I know a lot of persons with tattoo“.

Tabela 1. Odnos srednjoškolaca prema tetovaži
Table 1. Attitude of high school teens towards tattoo

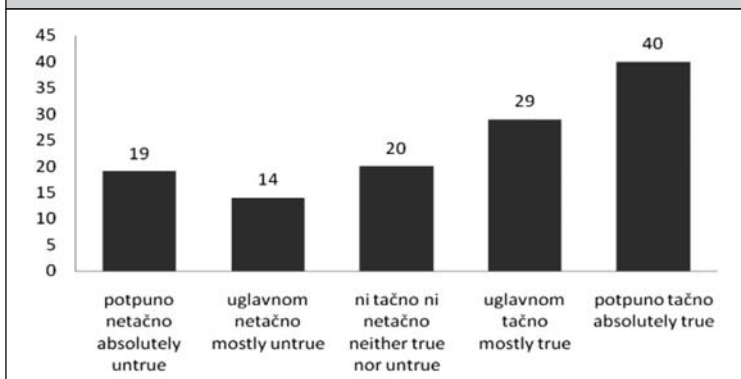
	Mladići Young males	Devojke Young females
Volim tetovaže* I like tattoo	56,4%	71,1%
Imam tetovažu I have a tattoo	0,0%	1,2%
Uraditi ću uskoro tetovažu I will put tattoo	28,2%	24,1%
Stavio bih trajnu tetovažu* I would like to put permanent tattoo	38,5%	49,4%
Stavio bih privremenu tetovažu* I would like to put temporary tattoo	46,2%	62,7%

/*procenti obuhvataju odgovore uglavnom tačno i potpuno tačno/

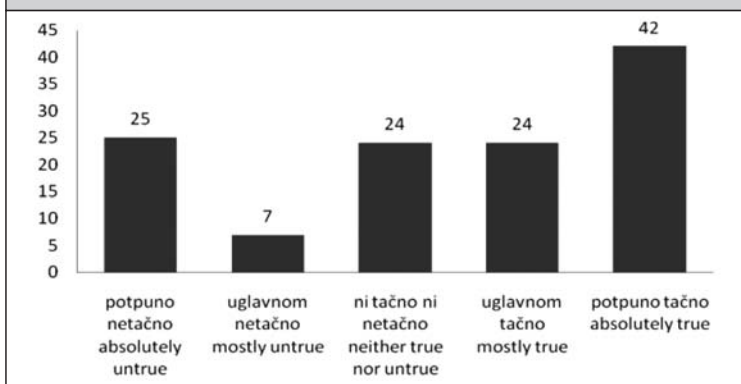
**Tabela 2. Kolrelacija izmedju tvrdnji „Stavio bih privremenu tetovažu“
i „Stavio bih trajnu tetovažu“**
**Table 2. Crosstable of two variables: „I would put a permanent tattoo“
and „I would put a temporary tattoo“**

	Stavio bih privremenu tetovažu. I would like temporary tattoo					
Stavio bih trajnu tetovažu. I would like permanent tattoo	Potpuno Netačno Strongly disagree	Uglavnom netačno Mostly disagree	Ni tačno ni netačno Neither agree nor disagree	Uglavnom tačno Mostly agree	Potpuno tačno Strongly agree	Ukupno Total
Potpuno netačno Strongly disagree	10	8	6	5	3	32
Uglavnom netačno Mostly disagree	0	0	2	6	5	13
Ni tačno ni netačno Neither agree nor disagree	2	0	2	3	14	21
Uglavnom tačno Mostly agree	4	1	0	7	8	20
Potpuno tačno Strongly agree	13	1	3	6	13	36
Ukupno Total	29	10	13	27	43	122

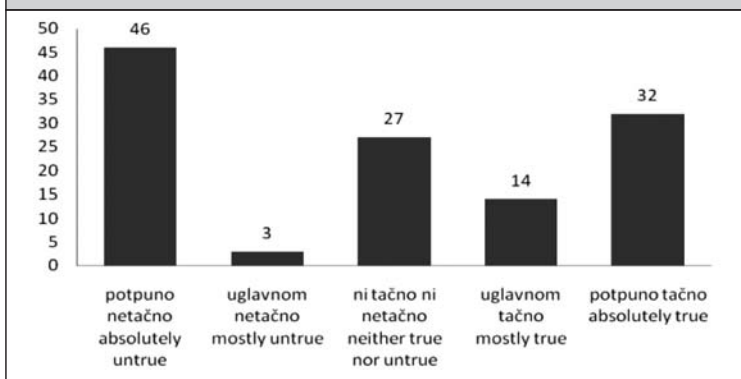
Grafikon 4. Odgovori na tvrdnju „Znam za puno osoba sa pirsingom“.
 Chart 4. Answers for item „I know a lot of persons with body piercing“.

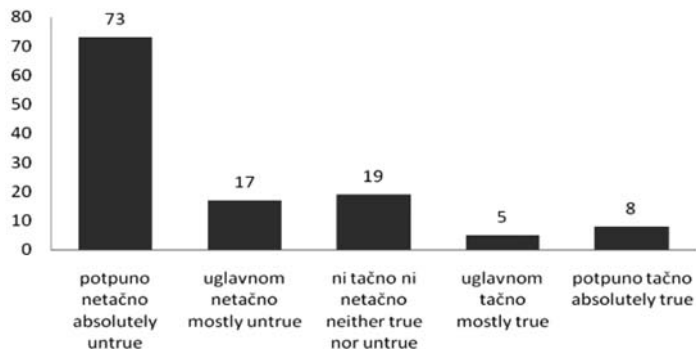
Grafikon 5. Odgovori na tvrdnju „Podneo bih bol zbog tetovaže“.
 Chart 5. Answers for item „I would suffer pain for a tattoo“.

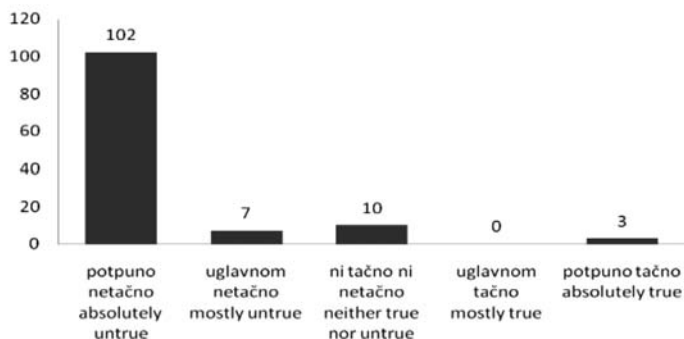
Grafikon 6. Odgovori na tvrdnju „Podneo bih bol zbog pirsinga“.
 Chart 6. Answers for item „I would suffer pain for a body peircing“.

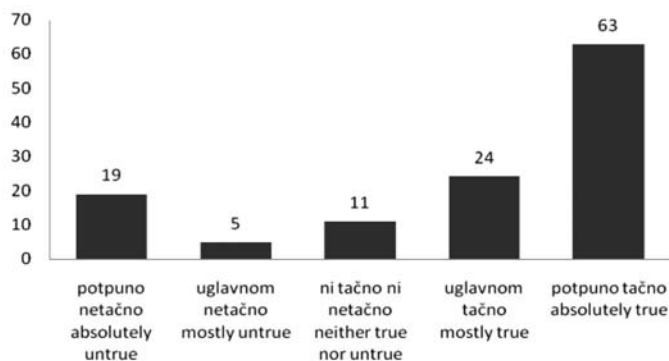
Grafikon 7. Odgovori na tvrdnju „Tetovažu nose kriminalci“.
 Chart 7. Answers for item „Tattoos are worn by criminals“.

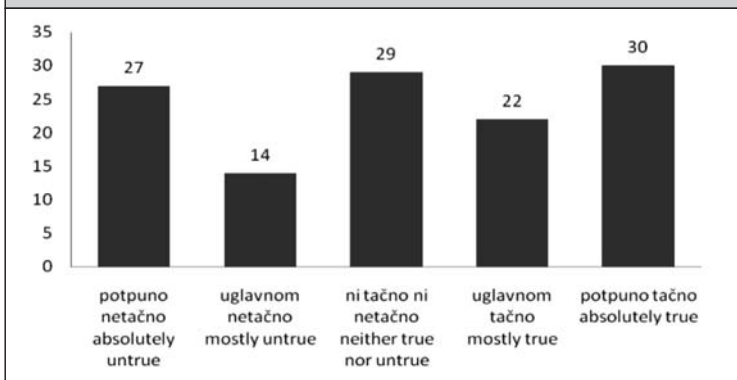
Grafikon 8. Odgovori na tvrdnju „Pirsing nose kriminalci“.
 Chart 8. Answers for item „Body piercings are worn by criminals“.

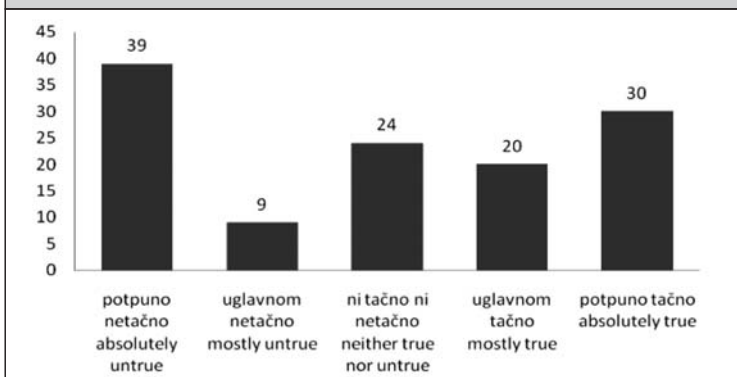
Grafikon 9. Odgovori na tvrdnju „Tetovaža ima simboličko značenje“.
 Chart 9. Answers for item „Tattoo has a symbolic meaning“.

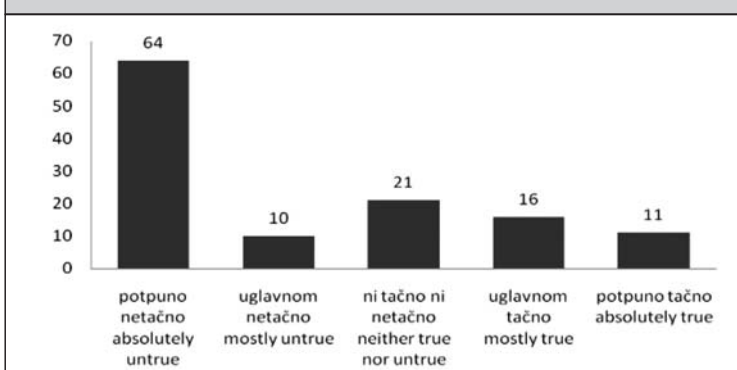
Grafikon 10. Odgovori na tvrdnju „Tetovaža ima estetsku vrednost“.
 Chart 10. Answers for item „Tattoo has an aesthetic value“.

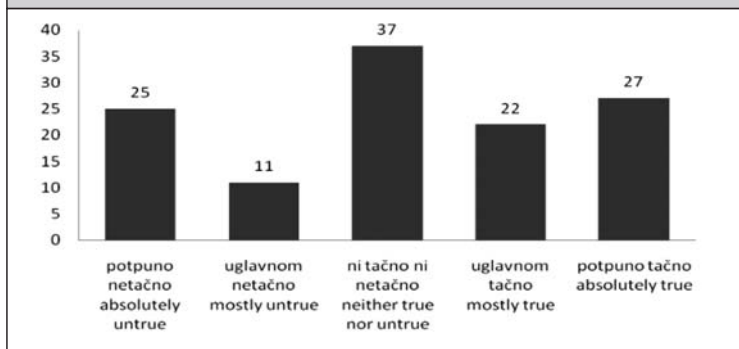
Grafikon 11. Odgovori na tvrdnju „Pirsing ima estetsku vrednost“.
 Chart 11. Answers for item „Body piercing has an aesthetic value“.

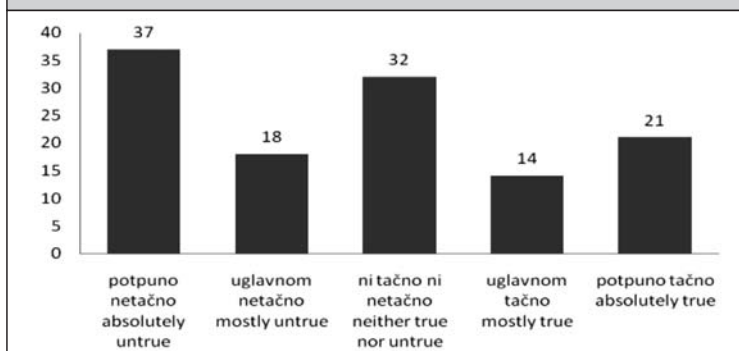
Grafikon 12. Odgovori na tvrdnju „Pirsing ima simboličko značenje“.
 Chart 12. Answers for item „Body piercing has a symbolic meaning“.

Grafikon 13. Odgovori na tvrdnju „Promenilo bi se ponašanje profesora prema meni kada bih uradio tetovažu“.
Chart 13. Answers for item „If I would put a tattoo, behaviour of teachers towards me would change“.

Grafikon 14. Odgovori na tvrdnju „Promenilo bi se ponašanje profesora prema meni kada bih uradio pirsing“.
Chart 14. Answers for item „If I would put a body piercing, behaviour of teachers towards me would change“.

Da bi ispitili jačinu želje za tetovažom i pirsingom formulisali smo stavke koje govore o spremnosti da se podnese bol radi ostvarenja želje (grafikon 5 i 6). Dobljeni odgovori ukazuju na spremnost značajnog broja ispitanika da podnesu bol radi ostvarenja želje, a ta spremnost izraženija je kad je u pitanju tetovaža (54,1%) nego pirsing (37,71%).

Većina ispitanika ne povezuje tetovaže sa kriminalcima (73,77%), a posebno ne pirsing (83,34%) (grafikon 7 i 8).

Određene stavke formulisane su da ispitaju uverenja ispitanika o simboličkom značenju, kao i o estetskoj vrednosti, tetovaže i pirsinga (grafikoni 9-12). Većina ispitanika pridaje tetovaži simboličko značenje (71,31%), pa i estetsku vrednost (42,62%), dok pirsingu pridaju nešto manju estetsku vrednost (40,98% ispitanika), a mnogo manje simboličko značenje (22,13% ispitanika).

Određene stavke su formulisane da ispitaju očekivanja ispitanika o promeni ponašanja profesora prema njima ukoli-

ko bi uradili tetovažu ili pirsing (v. grafikon 13 i 14). Znatno broje ispitanika smatra da bi se ponašanje profesora promenilo kada je u pitanju tetovaža (40,26% ispitanika), a manji broj kada je u pitanju pirsing (28,69% ispitanika).

Faktorska analiza

Faktorska analiza glavne komponente izdvaja devet faktora iz 58 tvrdnji o tetovaži i pirsingu. Oni pokrivaju 51,723% varijanse. Faktorima smo dali imena sledećim redom „cenim tetovažu“, „cenim pirsing“, „posebnost tetovaže i pirsinga“, „negativci nose tetovažu i pirsing“, „komplikacije kod tetovaže i pirsinga“, „mnogi nose tetovažu i pirsing“, „drugačije ponašanje prema osobama sa tetovažom i pirsingom“, „tetovaža i pirsing radi drugoga“ i „skrivanje od roditelja“.

Faktor „cenim tetovažu“ okuplja tvrdnje koje govore o pozitivnom odnosu prema tetovaži, želji da se uradi tetovaža, da se podnese bol i šteti džeparac radi tetovaže, o estetskoj i simboličkoj vrednosti tetovaže, i sl. Faktor „cenim pirsing“ grupiše tvrdnje koje govore o pozitivnom odnosu prema pirsingu, o estetskoj vrednosti pirsinga, spremnosti da se podnese bol i šteti džeparac radi pirsinga i sličnim. Fa-

kor „posebnost pirsinga i tetovaže“ čine tvrdnje koje govore o tome da tetovaža i pirsing predstavljaju slobodu, čine čoveka posebnim, odražavaju lični stav i slične. Faktor „negativci nose tetovažu i pirsing“ okuplja tvrdnje koje govore o tome da kriminalci i agresivne osobe nose tetovažu i pirsing i da često predstavlja izraz bunta. Faktor „komplikacije kod tetovaže i pirsinga“ okuplja tvrdnje koje govore da su tetovaža i pirsing bolni, da njihovo stavljanje može izazvati komplikacije i da je to razlog izbegavanja stavljanja tetovaže i pirsinga. Faktor „mnogi nose tetovažu i pirsing“ grupiše tvrdnje koje govore da ispitanik poznaje mnogo osoba sa tetovažom i pirsingom, da tu spada veći deo njegovog društva kao i roditelji njegovih vršnjakinja/vršnjaka. Faktor „drugačije ponašanje prema osobama sa tetovažom i pirsingom“ čine tvrdnje koje govore da ljudi imaju drugačije ponašanje prema osobama sa tetovažom i pirsingom, te da tu spadaju i njihovi profesori. Faktor „tetovaža i pirsing radi drugoga“ okuplja tvrdnje koje govore da bi osoba uradila tetovažu ili pirsing radi bliske osobe ili osobe koju ceni. Faktor „skrivanje od roditelja“ okuplja tvrdnje koje govore da is-

Tabela 3. Stavovi mladih prema pirsingu
Table 3. Attitudes of high school teens towards body piercing

	Mladići Young males	Devojke Young females
Volim pirsing* I like piercing	38,5%	69,9%
Imam pirsing I have a piercing	12,8%	16,9%
Uraditi ću uskoro pirsing I will put piercing soon	10,3%	24,1%

/*procenti obuhvataju odgovore uglavnom tačno i potpuno tačno/

pitanik nebi obavestio roditelje o nameri da uradi tetovažu ili pirsing.

Faktorskom analizom drugog reda izdvajaju se četiri faktora (tabela 4). Prvi faktor grupiše faktore „cenim tetovažu“, „cenim pirsing“, „komplikacije kod tetovaže i pirsinga“ i „posebnost tetovaže i pirsinga“. Drugi faktor grupiše faktore „skrivanje od roditelja“, „drugačije ponašanje prema osobama sa tetovažom i pirsingom“, „posebnost tetovaže i pirsinga“ i „mnogi nose tetovažu i pirsing“. Treći faktor objedinjuje faktore „mnogi nose tetovažu i pirsing“, „tetovaža i pirsing radi drugoga“, i „komplikacije kod tetovaže i pirsinga“. Četvrti faktor čini faktor „negativci nose tetovažu i pirsing“, „tetovaža i pirsing radi drugoga“ i „drugačije

ponašanje prema osobama sa tetovažom i pirsingom“.

Faktorska analiza glavne komponente izdvaja četiri faktora iz 12 tvrdnji o interesovanjima mladih i prihvatanju pravila (tabela 5). Oni pokrivaju 54,13% varijanse. Faktorima smo dali imena sledećim redom „sluša muziku“, „oponira“, „u trendu“ i „informisan“.

Faktor „sluša muziku“ okuplja tvrdnje koje govore o slušanju različitih vrsta muzike, od hip-hop i R'n'B, preko hausa i rave-a, do moderne zabavne muzike. Ovaj faktor zasićuje i tvrdnja o gledanju obrazovnih emisija. Faktor „oponira“ grupiše tvrdnje koje govore o sukobu sa roditeljima i suprotstavljanju pravilima. Faktor „u trendu“ okuplja tvrdnje koje go-

Tabela 4. Faktori drugog reda - matrica sklopa od faktora prvog reda
Table 4. Second order factors – pattern matrix of first order factors

	1	2	3	4
1. cenim tetovažu I value tattoo	0,771			
2. cenim pirsing I value piercing	0,628			
5. komplikacije kod tetovaže i pirsinga Complications of tattoo and piercing application	-0,513		0,454	
9. skrivanje od roditelja Hiding from parents		0,723		
7. drugačije ponašanje prema osobama sa tetovažom i pirsingom Attitude toward people with tattoo and piercing		0,573		0,320
3. posebnost tetovaže i pirsinga Peculiarity of tattoo and piercing	0,360	0,548		
6. mnogi nose tetovažu i pirsing Many persons have a tattoo and piercing		0,443	-0,684	
8. tetovaža i pirsing radi drugoga Tattoo and piercing because of others			0,645	-0,368
4. negativci nose tetovažu i pirsing Tattoos are worn by negatives				0,907

vore o izlaženju na aktuelna mesta, želji da se vozi skupoceni auto , oblačenju u skladu sa muzikom i učestalosti izlaženja. Faktor „informisan“ grupiše tvrdnje koje govore o izlaženju na mirna mesta, gledanju političkih i obrazovnih emisija.

Povezanosti između faktora

Izračunali smo povezanost između dve grupe faktora koje smo dobili faktorskom analizom. Iz prve grupe faktora koje smo dobili iz tvrdnja povezanih sa tetovažom i

pirsingom uzeli smo one faktore koji zasićuju prvi faktor drugog reda, jer su direktno povezani sa odnosom mladih prema tetovaži i pirsingu. Iz tabele 6. vidimo da samo „informisani“ ne pokazuju povezanost sa faktorima vezanim za tetovažu i pirsing. Ostala tri faktora o interesovanjima mladih povezana su sa faktorom „cenim tetovažu“, ali nisu povezana sa faktorima „cenim pirsing“ i „komplikacije kod tetovaže i pirsinga“. Faktor „sluša muziku“ povezan je i sa faktorom „posebnost tetovaže i pirsinga“.

Tabela 5. Matrica sklopa za tvrdnje o interesovanjima mladih i prihvatanju pravila
Table 5. Pattern matrix for items about interests of high school teens and their acceptance of rules

	1	2	3	4
Slušam hip-hop, R'n'B. I listen hip.hop, R'n'B.	.846			
Slušam haus, rave. I listen haus, rave	.622			
Slušam modernu zabavnu muziku. I listen pop music	.457	-.424		
Često sam u sukobu sa roditeljima. I am often in conflict with parents		.910		
Volim da se suprotstavljam pravilima. I like to oppose to rules		.788		
Izlazim na aktuelna mesta. I go to the popular places			.717	
Voleo bih da vozim skupoceni auto I would like to drive expensive cars			.611	
Oblačim se u skladu sa muzikom koju slušam. I dress like my music idols			.587	
Često izlazim. I go out often			.529	
Izlazim na mirna mesta. I go out to peacefull place				.727
Gledam političke emisije. I watch political shows				.652
Gledam obrazovne emisije (dokumentarni filmovi..) I watch educational programes	.505			.603

DISKUSIJA

Sprovedeno je preliminarno istraživanje o stavovima srednjoškolaca prema tetovaži i pirsingu. Nijedno ovakvo istraživanje nije rađeno na našim prostorima iako je tema zanimljiva i aktuelna. Tinejdžeri predstavljaju kategoriju mladih ljudi koja proživljava velike promene u doživljaju samih sebe s obzirom da se nalazi u periodu adolescencije, odnosno na razmeđi između perioda detinjstva i odraslog doba. To je vreme formiranja identiteta, a telesna šema značajno utiče na samopojmanje i identitet. Fizički izgled samo je jedna od komponenti telesnog samopojmanja, a najznačajniji je prediktor samopoštovanja [7]. Tetovaža i pirsing predstavljaju tehnike kojima se direktno menja izgled tela. Stoga smatramo da su dobijeni rezultati dobar pokazatelj za dalja istraživanja iako su rađena na prigodnom

uzorku, jer predstavljaju osvrt na temu koja je značajna i nije dosada tretirana u našoj sredini.

Podaci našeg istraživanja ukazuju na popularnost tetovaže i pirsinga među srednjoškolcima. Približno dve trećine ispitanika voli tetovažu i pirsing. Popularnost tetovaže i pirsinga ne dolazi do izražaja u njihovoj stvarnoj primeni. Tako, tetovažu ima samo jedan ispitanik na našem uzorku, a pirsing 19 ispitanika od ukupno 122. Kad su planovi u pitanju, tetovažu želi u skorije vreme da uradi 31 ispitanik, a pirsing 24 ispitanika. Spremnost znatnog broja ispitanika da podnesu bol radi tetovaže (54,1%) i pirsinga (37,71%) pokazuje jačinu njihove motivacije da se podvrgnu datim modifikacijama tela. S druge strane, prepreku ostvarenju želja u vezi tetoviranja tela i pirsinga predstavlja uverenje da bi se ponašanje

Tabela 6. Povezanosti faktora tetovaže i pirsinga i faktora interesovanja mladih
Table 6. Correlation between factors about tattoo and body piercing and factors about high school teens interests

	1. cenim tetovažu I value tattoo	2. cenim pirsing I value piercing	3. posebnost tetovaže i pirsinga Peculiarity of tattoo and piercing	5. komplikacije kod tetovaže i pirsinga Complications of tattoo and piercing application
A. sluša muziku I listen music	.184(*)	.172	.329(**)	-.064
B. oponira Oppose to rules	.349(**)	-.026	-.012	-.153
C. u trendu In trend	.209(*)	.091	.159	-.124
D. informisan Informed	-.122	-.027	-.092	.051

** – povezanost značajna na nivou .01

* – povezanost značajna na nivou .05

profesora promenilo prema njima zbog tetovaže i pirsinga.

Naše istraživanje pokazuje da ispitanici znaju veliki broj osoba sa tetovažom (40,98%) i pirsingom (56,56%), što govori o raširenosti uzora koja povećava verovatnoću njihovog imitiranja. Tetovaža i pirsing se ne dovode u vezu sa negativnim uzorima, već im se pridaju simbolička značenja i estetske odlike.

Da bi jasnije tumačili rezultate dobijene istraživanjem uradili smo dve faktorske analize: prvo na tvrdnjama usmerenim na ispitivanje odnosa srednjoškolaca prema tetovaži i pirsingu, a zatim i na tvrdnjama usmerenim na ispitivanje interesovanja mladih, oblike provoda, kao i stepen oponiranja roditeljima i društvenim pravilima. Faktorska analiza na prvoj grupi pitanja pokazuje da postoje tvrdnje koje jasno govore o odnosu srednjoškolača prema tetovaži i pirsingu. Faktorskom analizom drugog reda ograničili smo broj faktora relevantnih za istraživanje na četiri faktora koji zasićuju prvi faktor drugog reda. U taj faktor, osim tvrdnje cenim tetovažu i cenim pirsing, ulaze još i tvrdnje koje govore o komplikacijama kod tetovaže i pirsinga i to negativno povezane, što znači da su ispitanici svesni mogućih komplikacija, ali da ih njihovo postojanje ne sprečava da imaju pozitivan odnos prema tetovaži i pirsingu. Takođe u okvir prvog faktora drugog reda ulaze i tvrdnje koje govore o posebnosti tetovaže i pirsinga, odnosno da su tetovaža i pirsing odraz slobode, ličnog stava i osećanja posebnosti.

Ostali faktori su ilustracija za odnos srednjoškolaca prema domenima realnosti vezanim za tetovažu i pirsing. Tako faktor "negativci nose tetovažu i pirsing" pokazuje da mladi ne povezuju tetovažu i

pirsing sa negativnim uzorima. Faktor "tetovaža i pirsing radi drugoga" pokazuje da mladi ne vide motiv za tetoviranje i pirsing u želji da se udovolji bliskoj osobi ili osobi koja se ceni. Svi ovi faktori mogu da se izbace iz narednih istraživanja kao manje bitni. Stoga smo u se u narednoj analizi ograničili samo na izdvojena četiri faktora koji grade prvi faktor drugog reda.

Faktorska analiza druge grupe pitanja dala je četiri faktora koji približno oslikavaju obrasce ponašanja naših ispitanika u popunjavanju slobodnog vremena. Nazvali smo ih uslovno "životni stilovi" i izdvojili smo sledeće: slušanje muzike, oponiranje, trendovsko ponašanje i informisanost. Dobijeni životni stilovi oslikavaju samo delimično životne stilove mladih, pre svega stoga što su dobijeni na malom broju tvrdnji i ne opisuju široki spektar ponašanja srednjoškolaca u Beogradu.

Kad su životni stilovi u pitanju, većina istraživanja u našoj sredini bazira se na instrumentima koji slabo zahtevaju subkulturne obrasce ponašanja mladih. Koristi se lista sedam životnih sitlova: utilitarni, hedonistički, altruistički, prometejsko-aktivistički, stvaralački, socijalni i saznajni [8, 9, 10]. U istraživanju rađenom na području Srbije i Crne gore 1998. godine, utvrđena su tri životna stila na uzrastu od 18 do 30 godina: dobro organizovani ostvarivač, hazarder usmeren na uzbudjenja, praktičar usmeren na dom [11]. U navedenom istraživanju se životni stil određuje kao obrazac ponašanja koji izražava dominantnu orijentaciju u konzumiranju vremena i novca. Novijim istraživanjem sprovedenim kod srednjoškolaca u Srbiji, identifikovano je pet obrazaca ponašanja tokom slobodnog vremena: akademski, sportski, vezan za laku zabavu,

vezan za izlaske, i vezan za muziku i kompjutere [12]. Ovo istraživanje je najbliže našem pristupu ponašanju mladih, jer polazi od pretpostavke da se ponašanje mladih definiše vremenom oslobođenim od obaveza [13], a upravo tada je moguće isprobati različite obrasce ponašanja u potrazi za novim identitetom na putu ka svetu odraslih. Slobodno vreme je upravo ono vreme kada je moguć uticaj subkultura na mlade, jer je ostalo vreme oblikovano zahtevima društvene sredine. Tokom slobodnog vremena dolaze do izražaja potrebe i interesovanja mladih. Mišljenja smo da životni stilovi dobijeni našim istraživanjem mogu da posluže kao ilustracija ograničenog domena stvarnih životnih stilova i kao podsticaj za buduća istraživanja u pravcu identifikovanja obrasca ponašanja kojima mladi u Srbiji provode slobodno vreme.

Dobijene povezanosti između životnih stiova ispitanika i faktora koji govore o tetovaži i pirsingu pokazuju da je većina životnih stilova povezana sa faktorom “cenim tetovažu” što dodatno baca svetlost na popularnost tetovaže kod mladih ljudi. Istu povezanost nismo dobili sa faktorom “cenim pirsing” i “komplikacije kod tetovaže i pirsinga”. U traganju za objašnjenjem dobijene povezanosti treba se priseliti da je pirsing prisutan u našem uzorku, a tetovaža gotovo nimalo nije zastupljena. To ukazuje na jednu od značajnih razlika između tetovaže i pirsinga a to je da se trajna tetovaža više ne može promeniti dok se pirsing može skinuti. Pored toga, stavljanje tetovaže je znatno skuplje od stavljanja pirsinga. Dakle, razlika u ceni i trajnosti objašnjava zašto je tetovaža slabo prisutna u našem uzorku a značajno je povezana sa većinom životnih stilova mladih. Postoji još jedan značajan razlog koji tetovaži da-

je veću težinu nego pirsingu, a to su velike simboličke mogućnosti tetovaže.

Grupa mladih koja je bliska životnom stilu “informisanosti” verovatno je bliža glavnim tokovima društvenih događanja zbog interesovanja za političke događaje, dokumentarne filmove i slično. Data grupa je samim tim udaljenija od subkultura koje pripadaju mladima pa im tetovaža i pirsing nisu u žiži interesovanja. Stoga nismo dobili nikakve povezanosti između datog životnog stila i ostalih faktora.

Faktor “posebnost tetovaže i pirsinga” je povezan sa životnim stilom “slušanja muzike”. To govori da postoji grupa mladih koja teži posebnosti i razlikovanju u odnosu na druge. S obzirom na veliki broj muzičkih stilova, mladi koji slušaju muziku mogu svoj identitet u velikoj meri da izdiferenciraju kroz slušanje određenih muzičkih pravaca i tako naglase svoju posebnost i različitost u odnosu na druge. Data grupa mladih verovatno u tetovaži i pirsingu vidi mogućnost ličnog izraza i mogućnost da se različitost i posebnost dodatno istaknu.

ZAKLJUČAK

Tetovaža i pirsing su popularni među srednjoškolicima u Beogradu jer se gotovo dve trećine ispitanika izjašnjava da voli tetovažu i pirsing. Mladi ne dovode u vezu tetovažu i pirsing sa negativnim uzorima, već se posmatraju kroz estetsku i simboličku funkciju. Postoje indicije da se popularnost tetovaže i pirsinga može povezati sa subkulturama mladih koji se interesuju za muziku, žele da budu u trendu i vole da oponiraju važećim standardima koji su otelotvoreni u roditeljskim stavovima i ponašanjima. Tetovaža ima veću težinu od pirsinga jer je trajnija, skuplja i nosi veću simboličku vrednost.

TATOO AND BODY PIERCING AMONG HIGH SCHOOL TEENS IN BELGRADE

Boris Kordić ¹
Lepa Babić ²

1. Faculty of Security Studies, University of Belgrade, Belgrade, Serbia
2. University Singidunum, Belgrade, Serbia

Literatura:

1. Bennet, A. 1999. Subcultures or Neo-Tribes? Rethinking the Relationship between Youth, Style and Musical Taste. *Sociology* 33, (3): .
2. Stanojević, D. 2007. Od potkulture do scene i plemena - postbirmingemski pristupi u analizi odnosa omladine, muzike i stila. *Sociologija* 49, (3): 263-282.
3. Grandić, R. & Letić, M. 2009. Životni stilovi slobodnog vremena mladih u Srbiji. *Pedagoška stvarnost* 55, (5-6): 468-478.
4. Thornton, S. 1997. The Social Logic of Subcultural Capital. u *The Subcultures Reader*, Gelder, K. & Thornton, S. eds., London and New York: Routledge.
5. Simeunović-Patić, B. 2008. Prepoznavanje viktimizacije trgovinom ljudima. *Temida* 11, (4): 69-86.

Summary

Belgrade is an urban environment, with excellent media coverage, which offers to the young people a tattoo and body piercing as a commodity for consumption and as a role model of behaviour. Having in mind that tattoo and body piercing are usually associated with certain subcultures, and that young people are prone to building a social identity through affiliation into different subcultures, the research was conducted on a correspondent sample of young people who attended a third grade high school in Belgrade. It was found that more than a half of respondents considered tattoos and body piercing as something positive, something that has an aesthetic value and symbolic meaning, and that they modify their bodies in such a way.

Key words: tattoo, piercing, high school teens

6. Mihić, V., Dinić, B., Pakaški, M. & Obradović, D. 2005. Autostereotipi i heterostereotipi prema studentima novosadskih fakulteta. *Sociološki pregled* 39, (4): 443-60.
7. Klomsten, A. T.; Skaalvik, E. M. i Espnes, G. A. 2004. Physical Self-Concept and Sports: Do Gender Differences Still Exist? *Sex Roles* 50, (1/2): 119-27.
8. Popadić, D. 1995. Uzasne i generacijske razlike u preferenciji životnih stilova. *Psihološka istraživanja* 7 (71-88). Beograd: Institut za psihologiju.
9. Lazarević, D. & Janjetović, D. 2003. Vrednosne orijentacije studenata budućih vaspitača: stabilnost ili promena. *Zbornik Instituta za pedagoška istraživanja* 35; 289-307.

10. Joksimović, S. & Janjetović, D. 2008. Pojam o sebi i vrednosne orijentacije adolescenata. Zbornik Instituta za pedagoška istraživanja 40, (2): 288-305.
11. Logar-Đurić, S., Bročić, L. & Bogosavljević, M. 1999. Životni stilovi mladih Jugoslovena. Psihologija 32, (3-4): 169-88.
12. Stepanović I., Videnović, M. & Plut, D. 2009. Obrasci ponašanja mladih tokom slobodnog vremena. Sociologija 51, (3): 247-61.
13. Gunter, B. G. & Moore, H. A. 1975. Youth, Leisure, and Post-Industrial Society: Implications for the Family. The Family Coordinator 24 (2): 199-207.

Boris Kordić
Fakultet Bezbednosti
Gospodara Vučića 50, 11000 Beograd
E-mail: kordic_b@yahoo.com